

ÖĞRETİM İLKE ve YÖNTEMLERİ

Editör : Prof. Dr. Yusuf BUDAK

2. BASKI

Kıymet SELVİ
Yusuf BUDAK
Abdullah ADIGÜZEL
Ahmet KARA
Demet SOMUNCUOĞLU ÖZERBAŞ
Gürcü KOÇ ERDAMAR
Mehmet Arif ÖZERBAŞ

Mehmet TAŞDEMİR
Melek ÇAKMAK
İlhami BULUT
Gülgün ALPAN (BANGİR)
Mehmet ŞAHİN
Nevriye YAZÇAYIR
Yücel KAYABAŞI
Selen KULA

Editör:

Prof. Dr. Yusuf BUDAK

ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ
(Kuramlar, Yaklaşımlar, Modeller, Stratejiler)

ISBN 978-605-364-830-7

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2016, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları

Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri,
kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt
ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında

yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları

satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: Ocak 2015, Ankara

2. Baskı: Ocak 2016, Ankara

Yayın-Proje: Didem Kestek

Dizgi-Grafik Tasarım: Didem Kestek

Kapak Tasarımı: Didem Kestek

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj

Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1

İskitler/ANKARA

Tel: 0312-3411020

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 26062

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet:www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

ÖN SÖZ

Öğrenmede öğretmenin rehberliği “olmazsa olmaz” değerdedir. Öğretmenin rehberliği hizmet öncesi eğitim sürecinde öğrendikleriyle yakından ilişkilidir. Bu nedenle öğretmen adaylarının geniş bir bakış açısıyla öğrenme öğretme sürecine yaklaşımları önemlidir. Öğretmenin öğrenme yaşantılarını planlaması ve bu yaşantıların öğrencilere etkili bir şekilde kazandırılmasının yollarını yani öğretim ilke ve yöntemlerini de ustalıkla yaşama geçirmesi öğrenme başarısı açısından temel mesleki niteliklerdendir. Öğretmen yetiştirmede nitelik sorunu bütün dünyada öteden beri gündemin ön sıralarında yer almaktadır. Bu kitap, öğrenme ve öğretme becerilerinin kazanılmasında bir kaynak olarak öğretmen yetiştirme sistemine katkı sağlama ve öğretmenlik mesleği ile ilgili alan yazını zenginleştirme amacıyla hazırlanmıştır.

Öğretim İlke ve Yöntemleri dersi, öğretmen yetiştirme programlarının öğretmenlere kazandırması gereken mesleki bilgiler açısından önemli bir derstir. Öğrenme ve öğretmeyle ilgili süreçlerin kuramsal dayanakları ve bunların sınıf bağlamında uygulamaya dönüştürülmesine ilişkin öğretim becerilerinin öğretmen adaylarınca kazanılmasında Öğretim İlke ve Yöntemleri dersi önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle olsa gerek piyasada öğretim ilke ve yöntemleri konusunda yazılmış birçok kitap görülmektedir. Bu kitabın da mevcut kitaplara eklenerek öğretmen yetiştiren öğretim elemanları ve öğretmen adayları açısından bir alternatif ve zenginlik oluşturacağı düşünülmektedir.

Kitap içeriği, çeşitli öğrenme ihtiyaçları dikkate alınarak 14 bölümden oluşturulmuş, öğrenme ve öğretme bağlamında hem kuramsal temeller hem de bunların sınıf ortamında etkili uygulamalara dönüştürülmesi anlayışıyla düzenlenmesine çalışılmıştır. İncelendiğinde görüleceği gibi birinci bölümde ilgili kavramlara, ikinci bölümde felsefe ve öğrenme, üçüncü ve dördüncü bölümlerde öğrenme kuramlarına, beşinci bölümde sosyal öğrenme kuramına, altıncı bölümde öğretme modellerine, yedinci bölümde düşünme temelli öğrenme modellerine, sekizinci bölümde bireysel öğretim modellerine, dokuzuncu bölümde öğrenme stratejilerine, onuncu bölümde öğretim stratejileri ve stillerine, on birinci bölümde öğrenme öğretme yaklaşımlarında yeni yönelimlere, on ikinci bölümde yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına, on üçüncü bölümde öğretim yöntem ve tekniklerine, on dördüncü bölümde öğretim etkinliklerinin planlamasına yer verilmiştir.

Bu kitabın ortaya çıkmasında birçok kişinin emeği geçmiştir. Öncelikle bölüm yazarak kitabın oluşmasına katkı sağlayan her bir bölümün değerli yazarlarına ayrı ayrı teşekkür ederim. Yazarlar, kitabın başta belirtilen amaca hizmet etmesi oranında mutluluk duyacaklardır. İkinci olarak kitabı yayına hazırlayan Pegem Akademi Yayıncılığa teşekkür ederim. Kitabın her baskısının daha iyi olması, öğretim elemanları ve öğretmen adaylarına yararlı olması dileği ile...

Editör

Prof. Dr. Yusuf BUDAK

Ankara 2016

BÖLÜMLER VE YAZARLAR

BÖLÜM 1

TEMEL KAVRAMLAR

Prof. Dr. Yusuf Budak (budaky@@gazi.edu.tr)

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 2

FELSEFE VE BİLGİNİN DOĞASI

Prof. Dr. Kıymet Selvi (kselvi@anadolu.edu.tr)

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 3

DAVRANIŞCI (BAĞLAŞIMCI) ÖĞRENME KURAMLARI

Doç. Dr. İlhami Bulut (ibulut@dicle.edu.tr)

Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

BÖLÜM 4

BİLİŞSEL ÖĞRENME KURAMLARI

Doç. Dr. Abdullah Adıgüzel (aadgznel@gmail.com)

Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 5

SOSYAL-BİLİŞSEL ÖĞRENME KURAMLARI

Doç. Dr. Gülgün Bangir Alpan (bangir@gazi.edu.tr)

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 6

ÖĞRETME MODELLERİ

Doç. Dr. Mehmet Taşdemir (mttasdemir1963@gmail.com)

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 7

DÜŞÜNME TEMELLİ ÖĞRENME MODELLERİ

Yrd. Doç. Dr. Nevriye Yazçayır (yazçayır@gmail.com)

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 8

BİREYSEL ÖĞRETİM MODELLERİ

Doç. Dr. Ahmet Kara (akara44@gmail.com)

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 9

ÖĞRENME STRATEJİLERİ VE STİLLERİ

Doç. Dr. Gürcü Koç Erdamar (gurkoc@gazi.edu.tr)

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 10

ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

Arş. Gör. Selen Kula (selenyazgunoglu@windowslive.com)

Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 11

ÖĞRENME- ÖĞRETME YAKLAŞIMLARINDA YENİ YÖNELİMLER

Doç. Dr. Mehmet Arif Özerbaş (mehmetozerbas@gmail.com)

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Demet Somuncuoğlu Özerbaş (demets@gazi.edu.tr)

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 12

YAPILANDIRMACI ÖĞRENME YAKLAŞIMI

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin (mehmetsahin_38@hotmail.com)

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Fen ve Edebiyat Fakültesi

BÖLÜM 13

ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Doç. Dr. Melek Çakmak (melek@gazi.edu.tr)

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

BÖLÜM 14

ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİNİN PLANLANMASI

Yrd. Doç. Dr. Yücel Kayabaşı (yucelk@gazi.edu.tr)

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1 TEMEL KAVRAMLAR

Giriş.....	1
Eğitim.....	1
Yaşam Boyu Eğitim	7
Davranış.....	8
Yaşantı.....	10
Öğrenme.....	10
Öğretim.....	14
Öğretim Modeli.....	16
Öğrenme- Öğretme Kuramı	16
Öğrenme - Öğretme Stratejisi.....	20
Öğretim Yöntemi.....	22
Özet Tablosu.....	23
Örnek Olay.....	24
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı.....	24
Kaynakça.....	26

BÖLÜM 2 FELSEFE VE BİLGİNİN DOĞASI

Giriş.....	27
FELSEFE NEDİR?	28
BİLGİNİN YAPISI VE BİLGİ ÜRETME SÜRECİ.....	37
Bilgi Nedir?.....	37
Bilgi Oluşturmayı Etkileyen Etmenler.....	41
Bilgi Oluşturma Süreci.....	43
FELSEFE VE EĞİTİM İLİŞKİSİ.....	47
Özet Tablosu	53
Örnek Olay.....	54
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı.....	55
Kaynakça.....	57

BÖLÜM 3

DAVRANIŞCI (BAĞLAŞIMCI) ÖĞRENME KURAMLARI

Giriş.....	59
Davranışçı Kuramlar.....	60
Klasik Koşullama	61
Koşullama İlkeleri	62
Bitişiklik.....	62
Habercilik.....	62
Pekiştirme.....	63
Kendiliğinden Geri Gelme.....	63
Genelleme.....	63
Ayırt Etme	64
Üst Düzey Koşullama	64
Gölgeleme.....	65
Öğrenilmiş Çaresizlik	65
Sönme	65
Sistematik Duyarsızlaştırma	66
Karşı Koşullama.....	66
Klasik Koşullama Uygulamaları	66
Korku Koşullaması	66
Tutumların Koşullaması	67
Edimsel (Operant) Koşullama	67
Tepkisel Davranış	69
Edimsel Davranış.....	69
Edimsel Koşullama İle İlgili Temel Kavramlar	69
Pekiştirme ve Pekiştireç.....	69
Olumlu Pekiştirme.....	70
Olumsuz Pekiştirme.....	71
Pekiştirme Tarifeleri	72
Sürekli Pekiştirme	72
Aralıklı Pekiştirme	73
Zaman Aralıklı Pekiştirme.....	73
Sabit Zaman Aralıklı Pekiştirme	73
Değişken Zaman Aralıklı Pekiştirme	73

Oran Aralıklı Pekiştirme	74
Sabit Oran Aralıklı Pekiştirme	74
Değişken Oran Aralıklı Pekiştirme	74
Premack İlkeli-Büyükanne Kuralı	74
Simgesel Ödüllü Pekiştirme	75
Pekiştirme İlkeleri	75
Ceza ve Ceza Çeşitleri	76
Kaçma ve Kaçınma Koşullaması	79
Sönme	80
Kendiliğinden Geri Gelme	80
Biçimlendirme	80
Zincirleme	81
Ayırt Edici Uyarıcı ve Davranış	81
Genelleme	82
Batıl Davranış	82
Programlı Öğretim	82
Klasik ve Edimsel Koşullama Arasındaki Farklar	82
Bağlaşımçılık Kuramı	83
Bağlaşımçılık Kuramının Temel Yasaları	84
Hazırbulunmuşluk Yasası	84
Tekrar Yasası	85
Etki Yasası	85
Bağlaşımçılık Kuramı İle İlgili Temel Kavramlar	86
Çağrışımsal Geçiş	86
Tepki Çeşitliliği	86
Benzetme Yoluyla Tepki Geliştirme (Transferde Benzer Öğeler)	87
Dikkat Çekici Uyarıcılar	87
Ait Olma	87
Etki Yayılması	88
Çağrışımsal Zıtlık	88
Davranışçı Öğrenme Kuramının Eğitimde Uygulanması	88
Örnek Olay	92
Özet Tablosu	91
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı	94
Kaynakça	95

BÖLÜM 4

BİLİŞSEL ÖĞRENME KURAMLARI

Giriş.....	98
Bilişsel Öğrenme Kuramcıları.....	99
Bilişsel Öğrenme Kuramları.....	101
Bilişsel Öğrenme Kuramlarında Öğretim İlkeleri.....	102
Bilişsel Öğrenme Kuramı ile Davranışçı Öğrenme Kuramı Arasındaki Farklar	103
BİLGİ İŞLEM KURAMI.....	104
Bilgi İşlem Kuramında Bilişsel Süreçler	104
Yürütücü Süreçler ve Kontrol	107
Bilişsel Yapılar /Bilgi İşlem Basamakları	108
Duyusal Kayıt/Anlık bellek.....	108
Algıyı Etkileyen Faktörler.....	109
Kısa Süreli Bellek.....	109
Uzun Süreli Bellek.....	111
Bilgi İşlem Kuramında Öğrenme Stratejileri	112
Anlamlandırmayı Güçlendiren Stratejiler	113
Bilgi İşlem Kuramında Öğrenme Stilleri.....	114
Ket Vurma	115
Bilgi Transferi	115
GESTALT KURAMI	116
Gestalt Kuramında Algısal Örgütlenme İlkeleri.....	117
Örtük Öğrenme	119
Kavrama Yoluyla Öğrenme	119
Bilişsel Öğrenme Kuramının Eğitime Uygulanması	120
Özet Tablosu.....	122
Örnek Olay.....	123
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı.....	124
Kaynakça.....	125

BÖLÜM 5 SOSYAL-BİLİŞSEL ÖĞRENME KURAMLARI

Giriş	127
Sosyal Öğrenme Kuramı ve İlkeleri	129
Modelden Gözlem Yoluyla Öğrenme	132
Modelin Etkileri.....	132
Gözlem Yoluyla Öğrenme Süreçleri.....	133
Modelin Davranışlarının Sonuçlarından Öğrenme	136
Sosyal Öğrenme Kuramının Eğitime Uygulanması.....	142
Özet Tablosu.....	144
Örnek Olay	146
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı	147
Kaynakça.....	148

BÖLÜM 6 ÖĞRETME MODELLERİ

Giriş.....	151
Tam Öğrenme Modeli	152
Geleneksel Okul ve Tam Öğrenme Modelinin Temellendirilmesi	153
Tam Öğrenme Modelinin Değişkenleri.....	155
Öğrenme Ünitesi / Öğrenme Birimi.....	156
Öğrenci Nitelikleri	157
Bilişsel Giriş Davranışları.....	157
Bilişsel Giriş Davranışlarının Yokluğunda Tutulabilecek Yollar	158
Duyuşsal Giriş Özellikleri	159
Öğretim Hizmetinin Niteliği	160
İşaretler (Yönergeler-İpuçları):	161
Pekiştirme:	161
Katılma:	162
Dönüt ve Düzeltme:	162
Öğrenme Ürünleri	163
Tam Öğrenme Sürecinin Aşamaları	164
Tam öğrenme yaklaşımında izlenecek aşamalar:.....	164
Tamamlayıcı/Yardımcı Eğitim İçin Seçenekler:	165

Tam Öğrenme Modelinin Kuvvetli Ve Sınırlı Yönleri.....	167
Modelin Kuvvetli Yönleri	167
Modelinin Sınırlılıkları.....	167
WİNNETKA SİSTEMİ	168
Winnetka Sistemine Göre Bireysel Öğretimi Gerektiren Nedenler	169
Winnetka Sisteminde Program	169
Winnetka Sisteminde Uygulanan Öğretim Strateji, Yöntem ve Teknikleri	171
Winnetka Sisteminde Yaratıcı ve Sosyal Etkinlikler	172
Winnetka Sisteminin Planlanması.....	172
Winnetka Sisteminde Okul ve İşlevi.....	173
Winnetka Sisteminin Öğretime Katkıları/Üstünlükleri.....	174
Winnetka Sisteminin Sınırlılıkları	174
Gagné'in Öğrenme Koşulları Modeli.....	175
Gagné ye Göre Öğrenme Ürünleri	177
Sözel Bilgi (Verbal Information)	177
Zihinsel Beceriler (Intellectual Skills)	177
Bilişsel Stratejiler (Cognitive Strategies)	178
Tutumlar (Attitude)	178
Motor Beceriler (Motor Skills)	179
Gagné Modelinin Aşamaları:.....	179
Gagné Modelinin Üstünlükleri	182
Özet Tablosu.....	184
Örnek Olay.....	185
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı	186
Kaynakça.....	187

BÖLÜM 7

DÜŞÜNME TEMELLİ ÖĞRENME MODELLERİ

Giriş	192
DÜŞÜNME	192
Öğrenme ve Düşünme Süreci.....	193
BEYİN TEMELLİ ÖĞRENME.....	195
Beynin Temel Yapısı.....	195
Beynin Önemli Bölümleri	195
Beyin Sapı (Yaşamsal Beyin).....	196
Limbik sistem (Duygusal beyin)	196
Neokorteks (Mantıksal Beyin)	197
Beyin Lobları.....	197
Beynin Yarım Küreleri.....	199
Nöron (Sinir Hücresi).....	199
Beyin ve Öğrenme.....	200
Beyin Temelli Öğrenmenin Tanımı	201
Beyin Temelli Öğrenmenin Genel İlkeleri.....	201
Beyin Temelli Öğretim	203
Beyin Temelli Öğretimde Öğretmenin Rolü	204
ELEŞTİREL DÜŞÜNME	205
Eleştirel Düşünmenin Tanımı	205
Eleştirel Düşünmenin Boyutları.....	206
Eleştirel Düşünmenin Temel Özellikleri.....	206
Eleştirel Düşünme Stratejileri.....	207
Eleştirel Düşünme Becerileri	208
Eleştirel Düşünme Öğretimi.....	209
Eleştirel Düşünme Öğretiminde Öğretmenin Rolü	211
YANSITICI DÜŞÜNME.....	211
Yansıtıcı Düşünmenin Tanımı.....	212
Yansıtma Alanları.....	213
Yansıtıcı Düşünmenin Geliştirilmesi.....	214
Yansıtıcı Düşünme Öğretimi	217
Yansıtıcı Düşünme Öğretiminde Öğretmenin Rolü	219

YARATICI DÜŞÜNME.....	219
Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşünmenin Tanımı.....	220
Yaratıcı Düşünme Süreci.....	220
Yaratıcılığın Temel Boyutları.....	222
Yaratıcılıkla İlgili Özellikler.....	222
Yaratıcılığın Önündeki Engeller.....	223
Yaratıcı Düşünme Öğretimi.....	223
Yaratıcı Düşünme Öğretiminde Öğretmenin Rolü.....	225
DÖNÜŞÜMSSEL ÖĞRENME.....	226
Dönüşümsel Öğrenmenin Tanımı.....	227
Dönüşümsel Öğrenmenin Temel Kavramları.....	227
Dönüşümsel Öğrenmenin Boyutları.....	228
Dönüşümsel Öğrenme Süreci.....	229
Dönüşümsel Öğrenmenin Öğretimi.....	231
Dönüşümsel Öğrenme Öğretiminde Öğretmenlerin Rolü.....	233
ÖĞRETİMİ AYRINTILAMA KURAMI.....	234
Öğretimi Ayrıntılamanın Tanımı.....	234
Öğretimi Ayrıntılıma Kuramının Öğeleri.....	235
Öğretim Programı İçin Ayrıntı Sıralaması.....	236
Ders İçi Sıralama.....	238
Özetleyiciler.....	238
Sentezleyiciler.....	238
Analojiler.....	239
Bilişsel Strateji Uyarıları.....	240
Öğrenci Kontrolü.....	240
Beyin Temelli Öğrenme Özet Tablosu.....	242
Örnek Olay.....	243
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı.....	243
Eleştirel Düşünme Özet Tablosu.....	244
Örnek Olay.....	245
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı.....	245
Yansıtıcı Düşünme Özet Tablosu.....	246
Örnek Olay.....	246
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı.....	247
Yaratıcı Düşünme Özet Tablosu.....	247
Örnek Olay.....	248

Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı	248
Dönüşümsel Öğrenme Özet Tablosu	249
Örnek Olay	249
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı	250
Öğretimi Ayrıntılaşma Kuramı Özet Tablosu	250
Örnek Olay	251
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı	251
Kaynakça	252

BÖLÜM 8

BİREYSEL ÖĞRETİM MODELLERİ

Giriş	256
Bireyselleştirilmiş Öğretim (Individualized Instruction)	256
Keller Planı	257
Keller Planının Yararları	259
Keller Planının Sınırlılıkları	259
Programlı Öğretim (Programmed Instruction)	259
Programlı Öğretimin İlkeleri	261
Programlı Öğretim Modelleri	262
Bilgisayar Destekli Eğitim (Computer Based Instruction)	263
Bilgisayar Yönetimli Öğretim	265
Bilgisayara Dayalı Öğretim	265
Bilgisayar Destekli Öğretim	266
Bireyselleştirilmiş Model	267
Sınıf Anlayışına Dayalı Model	269
Laboratuar Modeli	270
Okullara Yönelik Bilgisayar Programları (Yazılımları)	270
Özel Öğretmen (Tutor) Nitelikli Programlar	271
Alıştırma ve Pekiştirme Programları	274
Benzetim Programları (Simülasyon)	276
Eğitsel Oyunlar	279
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı	281
Kaynakça	283

BÖLÜM 9

ÖĞRENME STRATEJİLERİ VE ÖĞRENME STİLLERİ

Giriş.....	285
ÖĞRENME STRATEJİLERİ.....	286
Tekrar Stratejisi.....	287
Anlamlandırma Stratejisi	288
Örgütlenme Stratejisi	290
Anlamayı İzleme Stratejisi	292
Duyuşsal Stratejiler	294
ÖĞRENME STİLLERİ.....	296
Öğrenme Stili Modelleri.....	298
Dunn ve Dunn Öğrenme Stili Modeli.....	299
Myer ve Briggs Öğrenme Stili Modeli	303
Gregorc Öğrenme Stili Modeli	304
Kolb Öğrenme Stili Modeli	308
McCarthy Öğrenme Stili Modeli (4 MAT Modeli).....	315
Grasha ve Riechmann Öğrenme Stili Modeli.....	317
Özet.....	319
Öğrenme Stratejilerine İlişkin Özet Tablosu	320
Öğrenme Stillerine İlişkin Özet Tablosu.....	321
Örnek Olay:	321
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı	322
Kaynakça.....	324

BÖLÜM 10

ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

Giriş.....	329
SUNUŞ YOLUYLA ÖĞRETİM STRATEJİSİ.....	330
Sunuş Yoluyla Öğretimde Öğrenci Pasif midir?.....	330
Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Özellikleri	331
Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Aşamaları.....	331
Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Kullanıldığı Eğitim Durumları Örneği.....	333
Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Üstünlükleri.....	334
Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Sınırlılıkları.....	335
BULUŞ YOLUYLA ÖĞRETİM STRATEJİSİ	336
Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Özellikleri	337
Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Aşamaları.....	337
Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Kullanıldığı Eğitim Durumları Örneği.....	339
Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Üstünlükleri.....	341
Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisinin Sınırlılıkları.....	342
İNCELEME YOLUYLA ÖĞRETİM STRATEJİSİ	343
Araştırma Yoluyla Öğretim Stratejisinin Özellikleri	344
Araştırma Yoluyla Öğretim Stratejisinin Aşamaları.....	346
Araştırma İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisinin Kullanıldığı Eğitim Durumları Örneği	347
Araştırma Yoluyla Öğretim Stratejisinin Üstünlükleri.....	349
Araştırma Yoluyla Öğretim Stratejisinin Sınırlılıkları.....	350
Özet Tablosu.....	351
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı.....	354
Kaynakça.....	355

BÖLÜM 11

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMLARINDA YENİ YÖNELİMLER

Giriş.....	357
BAĞLAŞIK ÖĞRENME.....	358
Bağ (Anchor)	359
Bağın İşlevi ve Özellikleri	359
Bağlaşık Öğrenmede Öğretmenin Rolü	360
Bağlaşık Öğrenme'nin Temel Amaçları.....	360
Bağlaşık Öğrenme Aşamaları	360
Bağlaşık Öğrenme Yönteminin Sınıf Ortamında Kullanılması.....	362
Bağlaşık Öğrenmenin Avantajları	363
Bağlaşık Öğrenmenin Sınırlılıkları	363
HARMANLANMIŞ ÖĞRENME.....	363
Harmanlanmış Öğrenmenin Amacı.....	365
Harmanlanmış Öğrenme Faydaları	367
Harmanlanmış Öğrenmenin Sınırlılıkları	368
Harmanlanmış Öğrenmede Değerlendirme.....	369
ÖYKÜ TABANLI ÖĞRENME MODELİ	369
Öykü Yönteminde Öğretmen	373
Öykü Yönteminin Avantajları.....	374
Öykü Yönteminin Sınırlılıkları.....	375
PROBLEME DAYALI ÖĞRENME (PDÖ).....	375
Probleme Dayalı Öğrenme Adımları.....	376
Problem Tabanlı Öğrenme ve Uygulamaları.....	376
Problem Tabanlı Öğrenme.....	377
Problem Tabanlı Öğrenme Ortamının Tasarlanması	377
Probleme Dayalı Öğrenmenin Yararları	378
Probleme Dayalı Öğrenme Sürecinin Sınırlılıkları.....	378
PROJE TABANLI ÖĞRENME.....	378
Proje Tabanlı Öğrenmenin Özellikleri	380
Proje Tabanlı Öğrenme Yararları ve Sınırlılıkları	381
SENARYO TEMELLİ ÖĞRENME	382
Senaryo Temelli Öğrenmenin Etkili Kullanımı İçin Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	384
Senaryo Temelli Öğrenme Öğrenmenin Yararları.....	385
Kaynakça.....	390

BÖLÜM 12

YAPILANDIRMACI ÖĞRENME YAKLAŞIMI

Giriş.....	397
Yapılandırıcılığın Tanım ve İlkeleri	398
Yapılandırıcı Yaklaşımın Göre Öğrenme Sürecinin Özellikleri ve Dikkat Edilecek Noktalar	403
Yapılandırıcılıkla İlgili Yaklaşımlar	404
Bilişsel Yapılandırıcılık.....	404
Sosyal Yapılandırıcılık	407
Radikal Yapılandırıcılık.....	408
Yapılandırıcı Öğrenme Yaklaşımında Öğretmenin Rolü.....	409
Yapılandırıcı Yaklaşımın Göre Öğretmenin Yapması Gerekenler.....	412
Yapılandırıcı Öğrenme Yaklaşımında Öğrencinin Rolü	412
Yapılandırıcı Öğrenme Yaklaşımında Öğrenci Rollerini	415
Yapılandırıcı Öğrenme Yaklaşımında Öğrenme Ortamı	415
Eğitim Programının Temel Öğeleri Açısından Yapılandırıcılık.....	417
Yapılandırıcı Eğitimin Genel Özellikleri.....	419
Yapılandırıcı Yaklaşımın Uygulanmasına İlişkin Örnekler	420
Yapılandırıcı Yaklaşımın Dayalı Öğretim Modelleri.....	423
Kavramsal Değişim Modeli.....	423
Bütünleştirici Öğretim Modeli	426
Öğrenme Halkası Modeli	427
5E Modeli	428
7E Modeli	432
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı	434
Kaynakça.....	435

BÖLÜM 13

ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Giriş.....	437
Yöntem Seçimini Etkileyen Faktörler	441
Anlatım (Düz anlatım) Yöntemi	442
Soru-Cevap Yöntemi.....	445
Gösteri Yöntemi.....	448
Problem Çözme Yöntemi	450
Eğitsel Oyunlar	450
Gezi-Gözlem Yöntemi	451
Rol Oynama Yöntemi	453
Benzetim Yöntemi.....	455
Örnek Olay Yöntemi	456
Tartışma Yöntemi	457
Seminer Yöntemi	459
Çalıştay (Workshop) Yöntemi.....	461
Beyin Fırtınası.....	462
Vızıltı (Buzz) Grupları	465
Proje Yöntemi.....	465
Grup Çalışmaları ve Grup Projeleri.....	466
Özet Tablosu.....	468
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı.....	469
Kaynakça.....	470

BÖLÜM 14

ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİNİN PLANLANMASI

Giriş.....	473
Plan Yapmanın Yasal Dayanakları.....	474
Ders Planlarının Önemi	474
Ders Planlarıyla İlgili Sorunlar	476
Öğretim Etkinliklerini Planlamada Genel İlkeler	477
Plan Yapmak İçin Gerekli Ön Çalışmalar	479
Öğretim Etkinliklerinin Planlanması	480
Öğretimin Planlanması.....	480
Öğretim Planlarının Uygulanmasında Etkinlikler	481
Eğitim Öğretim Çalışmalarının Planlanması İle İlgili Ortak Hükümler	482
Plan Çeşitleri.....	483
Yıllık/Ünitelendirilmiş Yıllık Ders Planı	483
Ünite Planı.....	489
Günlük Ders Planı.....	490
Ders Planı Hazırlanırken Dikkate Alınması Gereken Ölçütler:.....	490
Günlük Ders Planı Formatı ve Planda Yer Alması Gereken Hususlar	491
Günlük Ders Planı Örneği	493
Özet	495
Şimdi Düşünme ve Tartışma Zamanı	497
Kaynakça.....	498

1. BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR

Prof. Dr. Yusuf BUDAK

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- Bölüm I kapsamında ele alınan kavramların anlamlarını hatırlayabilecek,
- Söz konusu kavramları örneklerle açıklayabilecek,
- Bu kavramlar arasındaki ilişkileri belirleyebileceksiniz.

Giriş

Kavram, birden çok nesne ya da yaşantıyı belirten ya da bunlar arasındaki ilişkiyi anlatan genel ya da soyut düşünce olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım ışığında kavramların anlama ve anlatmanın anahtarları olduğu söylenebilir. Kavramların öğrenilmesi, dil ve bilişsel gelişmeyi destekleyerek bir alanda bilgi ve kavrayışın temelini oluştururlar. Bir alandaki kavramları tam bilmeyenlerin o alanda düşünmesi, fikir sahibi olması ve kendini geliştirmesi mümkün değildir. Eğitim bilimleriyle ilgili bilgilerin öğrenilmesi ve öğretmenlik mesleğinin hakkıyla yerine getirilebilmesi, ilgili kavramların özümlemesiyle yakından ilişkilidir. Bu nedenle öğrenme - öğretme kuram ve yaklaşımlarıyla ilgili bazı kavramlar aşağıda açıklanmıştır.

Eğitim

Eğitim olgusunun insanın varlığıyla ortaya çıktığı söylenebilir. İnsanın sağlıklı bir yaşam sürmesi, ihtiyaçlarını dengeli bir biçimde gidermesi, topluma katkı sağlaması gibi olumlu nitelikler kazanması eğitimle mümkündür. Biyo-kültürel, sosyal ve bilimsel gelişmelere açık bir varlık olarak tanımlanan insanın bu nite-

liklerinin gerektirdiği temel ihtiyaçları vardır. Bunlar temelde fizyolojik, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlar şeklinde ele alınmaktadır. Bu ihtiyaçlar, insanı çevreyle denge kurmaya yönelik etkili yollar bulmaya itmekte ve bulunan etkili yolların arkadan gelen kuşaklara öğretilmesini gerektirmektedir. İnsanoğlu doğayı keşfettikçe yaşamı kolaylaştıran ve zorlaştıran faktörleri de öğrenmektedir. Öğrendiklerini biriktirerek bir yandan davranış örüntülerini zenginleştirmekte, bir yandan da elde ettiği bilgileri paylaşmaktadır. Paylaştıkça bilgiler çoğalmakta ve böylece ihtiyaç gidermede etkili yollar giderek zenginleşmektedir. Bulunan etkili yolların diğer insanlarla paylaşılması eğitim sürecinin temelini oluşturmaktadır.

İlk toplumlarda paylaşılması gereken bilgi birikimi az ve toplumsal ilişkiler yalın olduğundan, babadan oğula bilgi aktarımı yoluyla eğitim mümkün olmuştur. Nitekim “çocukların ilerde yapacakları işleri, görevleri, davranış biçimleriyle ilgili olarak onların erginlik çağına girinceye dek aileleri, akrabaları ve toplumun yaşlı üyelerince geleneklere uygun biçimde eğitilmeleri, yetiştirilmeleri” şeklindeki şekildeki tanım bu gerçeği vurgulamaktadır. Söz konusu tanım eğitim kavramını kültürlenme anlamında dile getirmektedir. Kültürlenme, toplumun kendi değerlerini olduğu gibi yeni kuşaklara aktarması anlamına gelmektedir.

Eğitim, ne yeni nesillere mevcut bilgiyi aktarma, ne de onları belli kalıplara göre biçimlendirmedir. Etimolojik olarak eğitim kavramı Latince **educare** ve **educere** sözcüklerinden kaynaklanır. Educare Latince **beslemek** anlamına gelmektedir. İnsanlığın oluşturduğu bilgi birikimi gıda metaforuyla ifade edilebilir. Bu ifadeden yola çıkılarak eğitimin bireyi bilgiyle besleme anlamına geldiği düşünülebilir. Ancak, **educare** sözcüğü “dışa yönlendirme” anlamına da gelmektedir. Buna göre eğitim, bireyin yeteneklerini geliştirerek kendi küçük dünyasından dış dünyaya açılmasını sağlamaya yönelik süreçler toplamıdır. Bu anlamda eğitim, insanın kendisini ve dış dünyayı keşfetmesini olanaklı kılan etkinlikleri kapsar. Bu etkinlikler bireyin tüm yönleriyle geliştirilmesine yönelik özellik taşımalıdır. Bu keşifte bilgi sadece araçtır. Belli bilgilerin olduğu gibi aktarılması eğitimin tam karşılığı değildir.

Eğitim kavramının kökeni açısından birçok anlamı vardır ve birçok alt kavram eğitim kavramının kapsamındadır. Bunlardan bazıları sosyal sistem, ürün, amaç, öğrenme, öğretme, süreç, iletişim, sosyalleşme, kültür, bilgi, davranış şeklinde sıralanmaktadır. Bu kavramlar dikkate alındığında birçok disiplinin yanı sıra özellikle iletişim bilimleri, felsefe, psikoloji ve sosyolojinin de eğitimle yakından ilgileniyor olmaları yadırganmamalıdır. Eğitim kavramı ne öğretme, ne öğrenme ne de bilgilendirmeden ibaret bir çerçeveye sığdırılabilir. Eğitim ve gelişim kavramları birlikte ele alındığında karmaşık, birbirini bütünüleyen ve aynı zamanda birbiriyle uyumlu birçok süreci çağrıştırmaktadır.